

คำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข
เรื่อง แนวทางควบคุมการประกอบกิจการ การเลี้ยงสัตว์น้ำ พ.ศ. ๒๕๕๙

ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้การประกอบกิจการ “การเพาะพันธุ์ เลี้ยง และการอนุบาลสัตว์ทุกชนิด” เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพนั้น คณะกรรมการสาธารณสุขในคราวการประชุม ครั้งที่ ๙๔-๗/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ มีมติให้ออกคำแนะนำเรื่องแนวทางควบคุมการประกอบกิจการ การเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อควบคุมดูแลมิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมของประชาชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะกรรมการสาธารณสุขจึงออกคำแนะนำต่อราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในคำแนะนำนี้

“สถานประกอบกิจการ” หมายถึง สถานที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการค้า รวมถึงการเพาะพันธุ์ การอนุบาล และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในคำแนะนำนี้ไม่รวมถึงการเลี้ยงในแหล่งน้ำหรือที่สาธารณะ และการเลี้ยงไว้เพื่อดูเล่นหรือบริโภคในครัวเรือน

“สัตว์น้ำ” หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำเป็นปกติ สัตว์จำพวกสะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณน้ำท่วมถึง สัตว์ที่มีการดำรงชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำหรือมีวงจรชีวิตส่วนหนึ่งอยู่ในน้ำ เช่น ปลา กุ้ง ปู หอย เต่า ตะพาบน้ำ จระเข้

ข้อ ๒ หลักเกณฑ์ในการควบคุมการประกอบกิจการ ดังนี้

๒.๑ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ตามกฎหมายว่าด้วยผังเมือง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อันไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ อันไม่ก่อปัญหาเหตุรำคาญแก่ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับกับสถานประกอบกิจการที่ตั้งขึ้นก่อนวันที่ข้อกำหนดท้องถิ่นใช้บังคับ หรือมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ตั้ง ทั้งนี้ ต้องจัดให้มีระบบป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพและป้องกันเหตุรำคาญแก่ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสุขลักษณะสถานประกอบกิจการ

(๑) กรณีที่เป็นอาคาร ต้องดำเนินการดูแลอาคาร พื้น ฝาผนัง หลังคา ให้มั่นคง แข็งแรง และทำความสะอาดง่าย โดยจัดให้มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เหมาะสม

(๒) จัดให้มีการแบ่งพื้นที่ดำเนินกิจการแต่ละส่วนอย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะสม เช่น บ่อเพาะพันธุ์ บ่ออนุบาล บ่อเลี้ยง อาคารสำนักงาน บ้านพักอาศัย เป็นต้น

(๓) จัดให้มีพื้นที่ในการเก็บรักษาวัสดุ เคมีภัณฑ์ และอาหารสัตว์ที่เหมาะสม และเป็นสัดส่วน

(๔) จัดให้มีการทำความสะอาด และบำรุงรักษาอาคารสถานประกอบกิจการ รวมทั้งพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เป็นประจำ เช่น บริเวณที่เตรียมอาหารสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น

๒.๓ หลักเกณฑ์...

๒.๓ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์

(๑) เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ รวมถึงสวิทช์และสายไฟต่างๆ ต้องติดตั้งหรือจัดเก็บอย่างเป็นสัดส่วน เป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

(๒) เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ ที่มีส่วนที่เป็นอันตราย ต้องมีครอบป้องกันอันตราย

(๓) เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ ที่เปลือกนอกเป็นโลหะ จะต้องติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน เช่น สายดิน และเครื่องตัดไฟรั่ว เป็นต้น และได้รับการตรวจสอบเป็นประจำ

(๔) การเดินสายไฟ ต้องเดินสายไฟให้เรียบร้อยหรือเดินในท่อร้อยสาย

(๕) เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ ต้องได้รับการตรวจตราเป็นประจำ ถ้าพบการชำรุด ต้องดำเนินการซ่อมแซมและแก้ไข พร้อมทั้งต้องมีป้ายหรือสัญญาณเตือนกรณีเครื่องจักรชำรุดหรือขัดข้อง เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน

๒.๔ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการน้ำดื่ม น้ำใช้ และการสุขาภิบาลอาหาร

(๑) จัดให้มีน้ำดื่มที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่ม สำหรับบริการผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ โดยลักษณะการจัดการบริการน้ำดื่มต้องไม่ก่อให้เกิดความสกปรกหรือการปนเปื้อน

(๒) จัดให้มีน้ำใช้ที่สะอาด และมีปริมาณเพียงพอสำหรับการใช้ในแต่ละวัน

(๓) สถานประกอบกิจการที่มีโรงอาหารหรือห้องครัว ต้องมีการดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหาร

(๔) จัดให้มีอ่างหรือที่ล้างมือพร้อมสบู่ ที่มีจำนวนเพียงพอและถูกสุขลักษณะ

๒.๕ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางอากาศ และมลพิษทางเสียง

จัดให้มีแนวทางและมาตรการควบคุมกลิ่นและเสียงที่เกิดจากการประกอบกิจการที่มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนดตลอดระยะเวลาประกอบกิจการ

๒.๖ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย มูลฝอย ของเสียอันตราย และสิ่งปฏิกูล

(๑) จัดให้มีการบำบัดหรือการจัดการน้ำทิ้ง ให้คุณภาพน้ำทิ้ง เป็นไปตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม

(๒) ไม่ควรให้อาหารเกินความต้องการของสัตว์น้ำ เพื่อป้องกันมิให้มีเศษอาหารเหลือตกค้างในแหล่งน้ำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำได้

(๓) จัดให้มีภาชนะบรรจุหรือภาชนะรองรับมูลฝอย ที่เหมาะสมและเพียงพอ ทั้งนี้ ภาชนะรองรับมูลฝอยต้องทำจากวัสดุที่แข็งแรง ไม่รั่วซึม ทำความสะอาดง่าย มีฝาปิดมิดชิด สามารถป้องกันสัตว์ไม่ให้คุ้ยเขี่ย รวมทั้งมีการรวบรวมและกำจัดมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ

(๔) ให้เก็บเศษอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์น้ำ หรือเศษวัสดุอื่นที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการทิ้งลงภาชนะรองรับมูลฝอยเป็นประจำทุกวัน

(๕) มีการจัดการซากสัตว์น้ำอย่างถูกสุขลักษณะ เช่น การฝังกลบ เป็นต้น

(๖) จัดให้มี...

(๖) จัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม และอ่างหรือที่ล้างมือที่ถูกสุขลักษณะ ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม โดยจัดห้องส้วมแยกชาย-หญิง และมีจำนวนอย่างน้อยในอัตรา ๑ ที่ ต่อผู้ปฏิบัติงานไม่เกิน ๑๕ คน อัตรา ๒ ที่ ต่อผู้ปฏิบัติงานไม่เกิน ๔๐ คน อัตรา ๓ ที่ ต่อผู้ปฏิบัติงานไม่เกิน ๘๐ คน และเพิ่มขึ้นต่อจากนี้ในอัตราส่วน ๑ ที่ ต่อผู้ปฏิบัติงานไม่เกิน ๕๐ คน โดยให้รวมถึงสำนักงานและบ้านพักคนงาน

๒.๗ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันเหตุรำคาญ

มีมาตรการ วิธีการ หรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อป้องกันปัญหาเหตุรำคาญที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพหรือสภาพความเป็นอยู่โดยปกติแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

๒.๘ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสุขอนามัยของผู้ปฏิบัติงาน

(๑) กรณีที่เป็นอาคาร ต้องจัดให้มีทางหนีไฟ หรือทางออกฉุกเฉิน พร้อมแผนผังแสดง โดยต้องมีป้ายแสดงให้เห็นเด่นชัด สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

(๒) กรณีที่เป็นอาคาร ต้องจัดให้มีระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้และเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ต้องมีการบันทึกผลการตรวจสอบ และบำรุงรักษาเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย ๖ เดือน/ครั้ง

(๓) มีการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นจากหน่วยงานที่ทางราชการกำหนดหรือยอมรับ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของจำนวนผู้ปฏิบัติงาน ในแต่ละแผนกของสถานประกอบกิจการนั้น และจัดให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รับการฝึกซ้อมดับเพลิง และการฝึกซ้อมอพยพหนีไฟพร้อมกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง กรณีที่มีผู้ปฏิบัติงานตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ให้มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๔) จัดให้มีชุดปฏิบัติงานที่มีความสะอาดและเหมาะสม พร้อมทั้งจัดให้มีอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ให้เหมาะสมตามลักษณะงาน เช่น รองเท้าบูท ถุงมือ หน้ากาก เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีมาตรการในการควบคุมให้ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตลอดเวลาการปฏิบัติงานทุกครั้ง

(๕) จัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้ปฏิบัติงานแรกรับเข้าทำงาน และผู้ปฏิบัติงานต้องได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี และตรวจตามความเสี่ยง ตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(๖) จัดให้มีสถานที่ชำระล้างร่างกาย และชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น ภายในสถานประกอบกิจการ

(๗) กรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน ต้องมีการดูแลผู้ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย รวมถึงมีการส่งต่อผู้ป่วยได้ทันที

(๘) มีมาตรการ หรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน การดูแลด้านสุขภาพอนามัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และมีมาตรการในการควบคุมให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

๒.๙ หลักเกณฑ์

๒.๙ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกัน ควบคุม สัตว์และแมลงพาหะนำโรค

จัดให้มีมาตรการ การป้องกัน ควบคุมสัตว์ และแมลงพาหะนำโรคในอาคารสำนักงาน และบริเวณที่เก็บอาหารสัตว์ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ

ข้อ ๓ กรณีราชการส่วนท้องถิ่นได้ออกข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยการควบคุมการประกอบกิจการ การเลี้ยงสัตว์น้ำแล้ว ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงข้อกำหนดของท้องถิ่นดังกล่าว เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบทั่วกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้ต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย

(นายสุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย)

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

ประธานคณะกรรมการสาธารณสุข